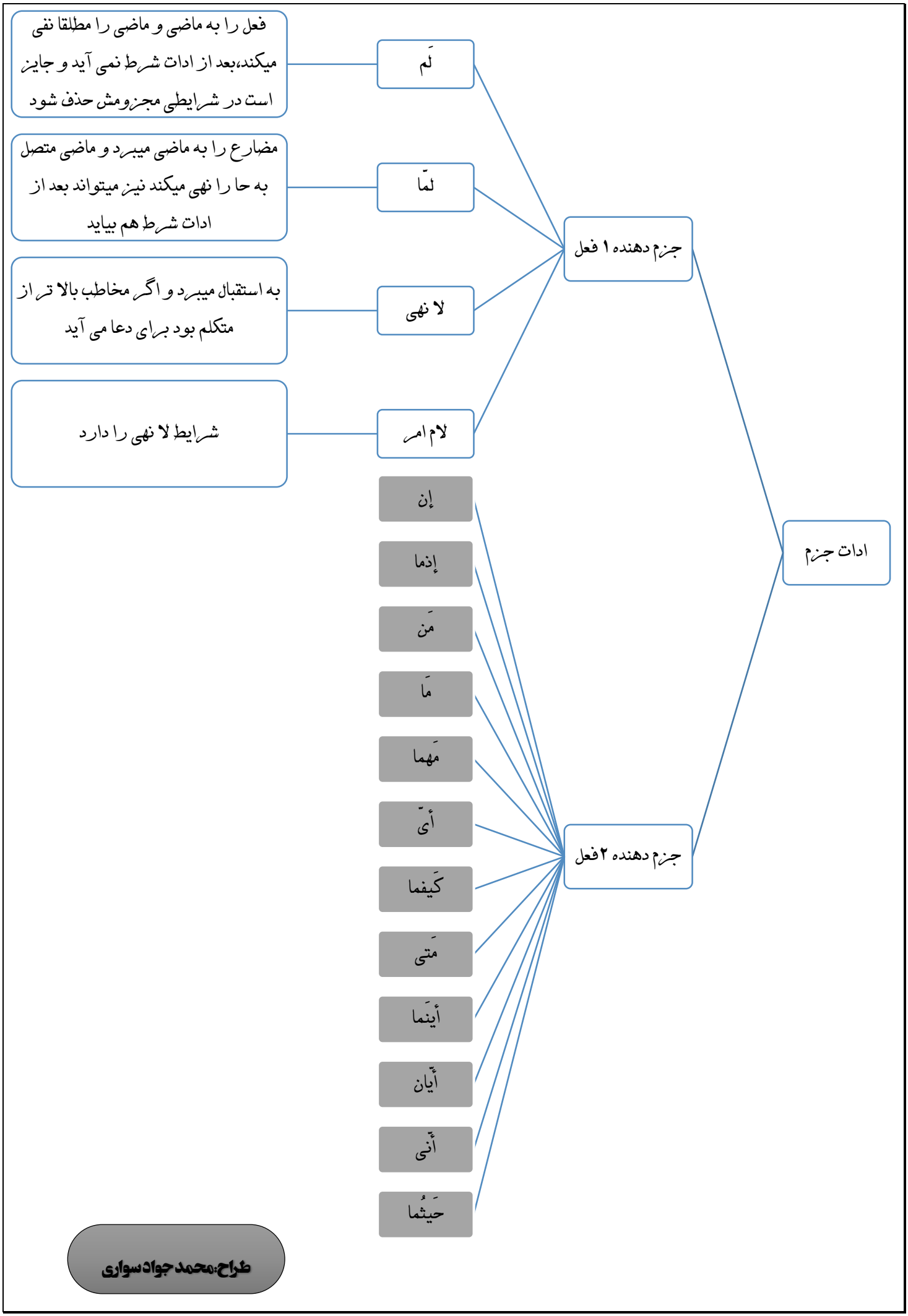
ادات جزم
جزم دهنده ۱ فعل
لَم
فعل را به ماضی و ماضی را مطلقا نفی میکند،بعد از ادات شرط نمی آید و جایز است در شرایطی مجزومش حذف شود
لمّا
مضارع را به ماضی میبرد و ماضی متصل به حا را نهی میکند نیز میتواند بعد از ادات شرط هم بیاید
لا نهی
به استقبال میبرد و اگر مخاطب بالا تر از متکلم بود برای دعا می آید
لام امر
شرایط لا نهی را دارد
جزم دهنده ۲ فعل
إن
إذما
مَن
مَا
مَهما
أیّ
کَیفما
مَتی
أینَما
أیّان
أنّی
حَیثُما
طراح:محمد جواد سواری

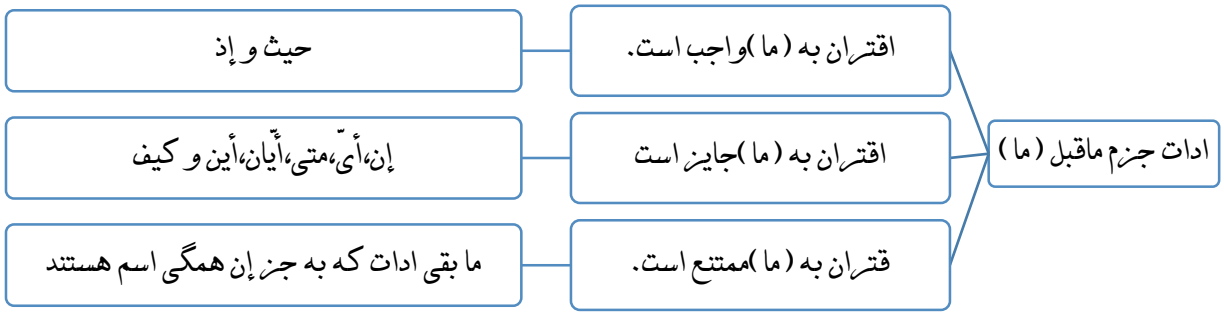
ادات جزم ماقبل (ما)
اقتران به (ما)واجب است.
اقتران به (ما)جایز است
قتران به (ما)ممتنع است.
حیث و إذ
إن،أیّ،متی،أیّان،أین و کیف
ما بقی ادات که به جز إن همگی اسم هستند

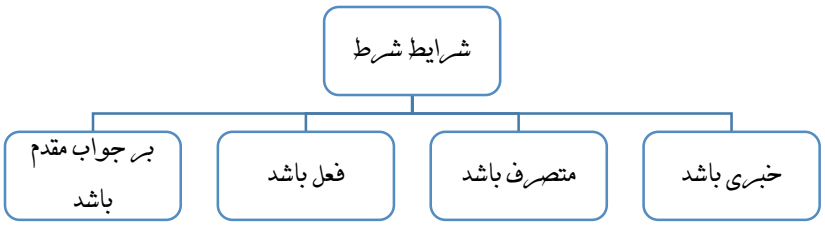
شرایط شرط
خبری باشد
متصرف باشد
فعل باشد
بر جواب مقدم باشد

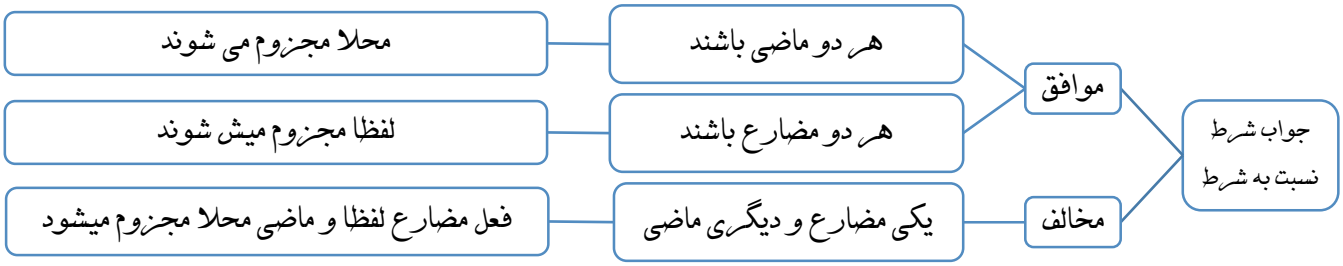
جواب شرط نسبت به شرط
موافق
مخالف
هر دو ماضی باشند
هر دو مضارع باشند
یکی مضارع و دیگری ماضی
محلا مجزوم می شوند
لفظا مجزوم میش شوند
فعل مضارع لفظا و ماضی محلا مجزوم میشود

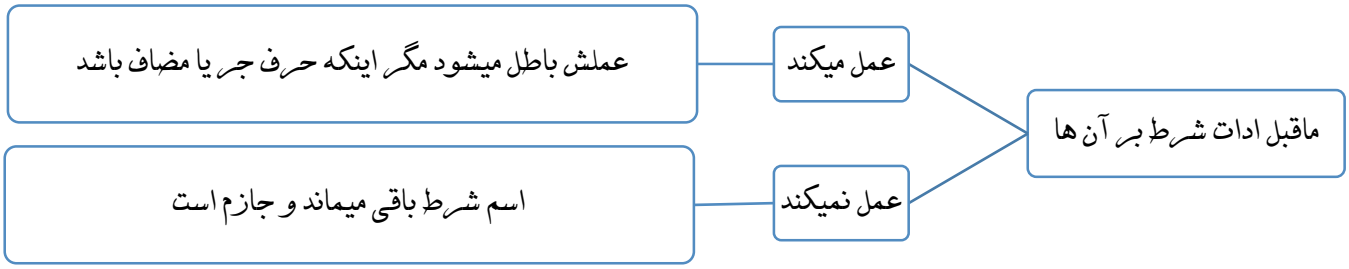
ماقبل ادات شرط بر آن ها
عمل میکند
عمل نمیکند
عملش باطل میشود مگر اینکه حرف جر یا مضاف باشد
اسم شرط باقی میماند و جازم است

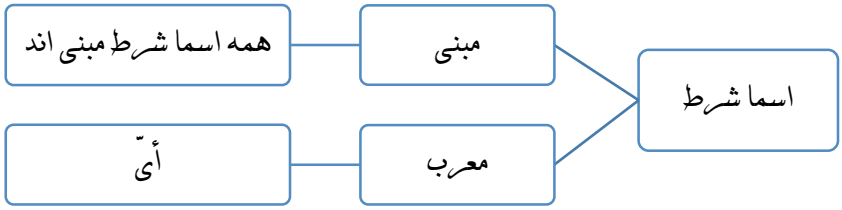
اسما شرط
مبنی
معرب
همه اسما شرط مبنی اند
أیّ

اعراب اسم شرط
بعد از حرف جز یا مضاف
در محل جر است
بر زمان یا مکان دلالت کند
مفعول فیه است
بر سر حدث بیاید
مفعول مطلق است
بر سر فعل لازم بیاید
مبتدا است و فعل شرط و جوابش خبر آن هستند
بر سر فعل متعدی بیاید
در محل مفعول به است
آمدن فاء بر سر جواب شرط
واجب
اگر آوردن جواب به جای شرط ممتنع باشد
جواب جمله اسمیه باشد
همراه ((قد))((سین))((سوف))بیاید
بوسیله ((ما))یا((لن))منفی شده باشد
فعل جامد باشد
فعل طلبی باشد
جایز
اگر جواب مضارع مثبت باشد
ممتنع
بوسیله ((لم))منفی شود
فعل ماضی متصرف مجرد از قد باشد
بوسیله ((لا))برای مجرد نفی منفی باشد
اقتران جمله جواب اسمیه به ((إذا))
صحیح
ادات شرط ((إن))یا((إذا))باشد
خبریه باشد
موجبه باشد
غیر منسوخه باشد
ممتنع
اگر شرایط بالا را نداشته باشد

- جواب شرط و قسم
  - جواب برای قسم است
    - اگر قسم مقدم بر شرط باشد
    - اگر قسم همراه با((فا))و بعد از شرط باشد
  - جواب برای شرط است
    - اگر شرط مقدم بر قسم باشد
    - قبل از آن ها نیاز به خبر داشته باشد مانند مبتدا یا اسم کان

- عطف مضارع بر شرط و جواب
  - بوسیله ((فاء))یا((واو)) بر شرط عطف شود
    - منصوب میشود
      - به دلیل أن در تقدیر
    - مجزوم می شود
      - به دلیل عطف به ما قبل
  - بر جواب عطف شود
    - علاوه بر دو وجه بالا مرفوع میشود
      - به دلیل استئناف از جمه قبل

- حذف شرط إن و جوابش
  - حذف متداول و زیاد
    - هر دو آنها بوسیله ((لا))منفی شوند
    - یکی از آن نها بوسیله ((لا))منفی شود
  - حذف نادر شرط به تنهایی
    - همراه با إن بدون لا
    - همراه با غیر إن و با لا

- جواز حذف جواب
  - شرایط شرط
    - فعل ماضی
    - مضارع منفی بوسیله((لَم))
  - شرایط جواب معنوی
    - بر جواب اصلی مقدم بشود
    - جواب اصلی را مکتنف کند

- شرایط جزم فعل مضارع(به دلیل إن در تقدیر و هر اداتی که أن در تقدیر دارد)
  - در جواب شرط باشد
  - مجرد از ((واو))و((فاء))باشد
  - ماقبل آن دلیل وقوعش باشد